

УДК 305:32(477)

О.О. ДАВИДЮК

канд. соціол. наук, зав. від.

Центру перспективних соціальних досліджень

Міністерства соціальної політики України та

Національної академії наук України

E-mail: olena.davydyuk@gmail.com

ВІК ЯК ЧИННИК СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ЖІНОК В УКРАЇНІ

У статті подано результати емпіричного дослідження щодо визначення місця жінки у вітчизняній політиці, зокрема у розрізі вікової структури респондентів. Проаналізовано вплив такої ознаки, як вік на ставлення до жіночого політичного лідерства. Показано, що стереотип, згідно з яким люди старшого віку більш негативно налаштовані щодо жіночого політичного лідерства, ніж представники молодшого покоління, спростовується в ході опитування, виявлено, що, навпаки, саме молодь продемонструвала вищий рівень забарвленості гендерними стереотипами. Проаналізовано причини даної тенденції в контексті формування новітніх негативних образів та соціальних ролей жінки в масовій свідомості.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, динаміка гендерних стереотипів, жіноче політичне лідерство, віковий розподіл.

Постановка проблеми. Питання гендерної рівності є вкрай актуальним для розбудови демократичного суспільства. Досвід розвинутих країн свідчить, що залучення жінок до діяльності в усіх сферах життя суспільства є однією з передумов соціально-економічного прогресу, основою гуманістичного розвитку соціуму. Саме тому набувають актуальності дослідження ринку праці, сфери управління, політики, пануючої у суспільстві системи гендерних ролей, цінностей, норм, стереотипів, адже вони дають змогу розкрити причинно-наслідкові зв'язки щодо становлення та закріплення статусу жінки у суспільстві.

Найбільш вагомій зміні щодо становища жінок в українському суспільстві мали місце в ХХ столітті. В радянський період були значні досягнення в залученні жінок до сфери освіти, професійної підготовки, участі в суспільному виробництві. Однак це не вирішило проблеми рівноправності статей: збереглося багато протиріч у харак-

тері економічної діяльності чоловіків та жінок – жінки одержують заробітну плату в середньому на 30% нижчу, ніж у чоловіків, що, зокрема, є наслідком того, що жінки переважно зайняті в найнижче оплачуваних галузях виробництва.

Не вдалося досягнути паритетності статей у політичній сфері – якщо у розвинутих країнах представництво жінок у вищих ешелонах влади (парламент, уряд) сягає 18–49%, то в Україні спостерігаємо високу гендерну диспропорцію у владі, коли в парламенті – 10% жінок, в уряді – дві жінки-міністра [1]. Зокрема, в рейтингу рівноправ'я статей, що періодично розробляється Всесвітнім економічним форумом за чотирма сферами – політика, працевлаштування і побудова кар'єри, освіта та охорона здоров'я, – Україна у жовтні 2012 року посіла 64-ту позицію зі 135-ти можливих [2].

Наразі можна виокремити низку причин зазначеної ситуації: це і низький рівень розвитку демократії, інститутів громадянського суспільства, і невисока політична активність самих жінок, недостатня (в чомусь – формальна, не підкріплена процедурами реалізації та фінансовою підтримкою) нормативно-правова база. Однак головний чинник, що істотно гальмує просування жінок в політику та владу, – це збереження соціально-культурних традицій і стереотипів, які «відторгають» жінок від політичної сфери. Отже, наявною є проблемна ситуація, коли, з одного боку, інноваційний, демократичний розвиток суспільства вимагає паритетного залучення представників обох статей до активної участі в громадсько-політичному житті, а з другого – ступінь громадсько-політичної активності жінок є настільки низьким, що фактично унеможливорює захист інтересів даної соціальної групи.

Тому, щоб зрозуміти, які характеристики суспільної свідомості спрацьовують проти активізації діяльності жінок у політичній сфері, треба передусім осмислити соціально-культурну матрицю, що регулює поведінку людини в певних умовах, адже саме вона обумовлює цінності, норми, очікування, які проявляються в гендерних стереотипах. Останні є однією з найважливіших детермінант соціальних відносин.

Аналіз гендерних стереотипів недостатньо проводити у площині «жінки – чоловіки», тобто коли ставлення представників однієї статі до тих чи інших питань порівнюється зі ставленням представників іншої статі. Соціальна наповненість гендерних стереотипів потребує залучення широкого спектра характеристик: місце проживання (село – місто), рівень освіти, професійна приналежність, віросповідання, вік тощо.

У розрізі вікової структури можна простежити гендерні стереотипи в динаміці – дослідження гендерних стереотипів серед представників старшого покоління дають можливість виявити ті позиції, від яких відштовхується сучасний соціум. Визначення гендерних стереотипів, що притаманні молодшим поколінням, орієнтує в тому, куди ми рухаємось, як завтра буде формуватися соціально-культурна матриця. По суті, вік є ознакою, що закріплює та відображає тенденції змін соціальних цінностей, норм, стереотипів, опосередковано розкриває вектор розвитку ціннісно-нормативної культури суспільства. Тому порівняльне дослідження ставлення різних вікових груп до громадсько-політичної активності жінок дає змогу виявити ступінь просування сучасного українського суспільства до прийняття і визнання демократичних цінностей стосовно паритетності статей у сфері політики і владних відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Грунтовний аналіз українських реалій громадсько-політичної діяльності жінок проводиться в працях Н. Лавриненко, О. Бузицької, В. Зленко, О. Іващенко, Т. Мельник та ін.

В останні роки проблемам реалізації жінок у політичній сфері присвячена низка авторитетних досліджень, зокрема, «Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень» (2002 р.), проведене Українським інститутом соціальних досліджень [3], «Українське суспільство 1992–2006: соціологічний моніторинг», яке здійснив Інститут соціології НАН України [4], «Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві» (2007 р.) – провів Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України [5], «Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні: стратегії впливу» (2010 р.), яке зробив Фонд «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» на замовлення Українського жіночого фонду [6].

Дослідження громадської думки щодо ролі жінок у громадсько-політичному житті постійно вказують на те, що «пригноблювачем» жінки є не чоловік, а соціум через систему пануючих в ньому гендерних стереотипів, очікувань, настанов. Доведено, що в суспільстві функціонують різні поведінкові репертуари та настанови політичного лідера, які є похідними від соціонормативної культури суспільства, що, в свою чергу, залежить від його соціальної структури та способу життя. Сучасні культурні норми, на які орієнтований індивід стосовно політичного лідера, не включають, а навіть деякою мірою відторгають жінку від цього образу – вони налаштовані на чоловіка.

Однак у дослідженнях взаємозв'язку віку та гендерних стереотипів є певні прогалини: по-перше, в емпіричних дослідженнях вікові гендерні настанови подаються переважно у вигляді фіксованого результату без подальшого ґрунтовного порівняльного аналізу; по-друге, основна увага дослідників зосереджена на молодшому віці в контексті соціалізації (О. Здравомислова, К. Герасимова, О. Луценко та ін.). Наукові напрацювання в цій площині характеризуються певною сталістю, тобто розглядають вікові відмінності щодо функціонування гендерних стереотипів як сформовані малодинамічні характеристики, однак відслідкування тенденцій за віковою ознакою дає змогу виявити латентні процеси становлення гендерних стереотипів, чіткіше описати соціальну ситуацію.

Тому **метою** даної статті є емпіричне обґрунтування впливу ознаки «вік» на ставлення до громадсько-політичної активності жінок для виявлення сучасних тенденцій формування гендерних стереотипів.

Виклад основного матеріалу. Робота з такою ознакою, як «вік» в дослідженнях на гендерну тематику базується на постулаті про те, що люди старшого віку більш консервативні (в чомусь – патріархальні), якщо мова заходить про перерозподіл соціальних ролей, оновлення моделей поведінки жінок та чоловіків. Молодше покоління, навпаки, більш відкрите до прогресивних ідей, схильне заперечувати усталені стандарти, і, взагалі, менш зашорене гендерними стереотипами.

Однак соціологічне дослідження, яке провів Центр перспективних соціальних досліджень на тему «Місце жінки у вітчизняній політиці. Актуальність жіночих політичних рухів в Україні»¹ зафіксувало інший зміст впливу ознаки «вік» на ставлення респондентів до участі жінок у громадсько-політичному житті суспільства.

По-перше, розподіл відповідей на запитання «Чи існують в українському суспільстві стереотипи, які обмежують входження жінок до владних структур?»

¹ Дослідження проводилось у серпні–жовтні 2011 року в 13 областях України, АР Крим, м.Києві та м.Севастополі. Згідно з розрахунковою вибірковою моделлю населення було опитано 1738 респондентів віком від 18 років, вибіркова сукупність репрезентативна за основними соціально-демографічними ознаками. Стандартні відхилення (за достовірних 95 відсотків) 1,4–2,3 відсотка.

(рис. 1) демонструє, що саме в групах осіб старшого віку (46–55 років – 72,1% та 56–65 років – 62,5%) найчастіше погоджуються з наявністю таких стереотипів. А заперечують наявність гендерних стереотипів, що обмежують входження жінок до владних структур, найчастіше в молодших групах – 28–35 років (34,5%) та 18–27 років (27,3%). Тобто, люди старшого покоління виявляються більш чутливими до гендерних стереотипів, ніж молоді.

По-друге, респондентам було запропоновано відповісти на запитання, чи вважають вони себе носієм зазначених гендерних стереотипів (рис. 2). Серед тих, хто дав стверджувальну відповідь, найвищий показник маємо у віковій групі 28–35 років (14,1%), на другому місці група 56–65 років (13,3%), а на третьому представники наймолодшої групи 18–27 років (12,7%). Тобто, саме в двох наймолодших групах зафіксовано найвищі показники щодо наявності тих респондентів, хто вважає себе носіями гендерних стереотипів. До речі, цей показник є найменшим у найстаршій групі – серед тих, кому більше 65 років (6,2%), фактично вдвічі нижчим, ніж у наймолодшій віковій групі. Переважна більшість в кожній віковій групі (від 70,1% до 85,9%) відмежовується від носійства гендерних стереотипів, що побічно вказує на усвідомлення негативного забарвлення змісту гендерних стереотипів.

По-третє, розподіл відповідей на запитання «Чи достатньо ефективно, на Вашу думку, використовується потенціал жінок у структурах влади?» (рис. 3) зафіксував наступне: тих, хто дав відповідь «цілком достатньо», найбільше у наймолодших вікових групах – 18–27 років (25,9%) та 28–35 років (25,8%); найвищий відсоток тих, хто вважає, що потенціал жінок у структурах влади майже зовсім не використовується, у найстаршій віковій групі – понад 65 років (37,6%); варіант відповіді «недостатньо» має найвищі відсотки у старших вікових групах – 46–55 років (76,6%) та 56–65 років (65,6%).

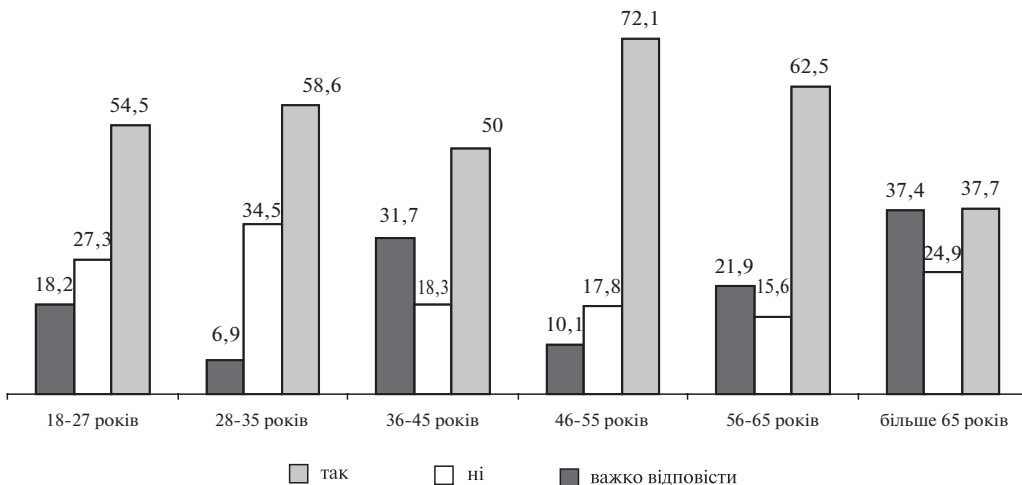

Рис. 1. Розподіл відповідей на запитання «Чи існують в українському суспільстві стереотипи, які обмежують входження жінок до владних структур?» за ознакою віку (%)

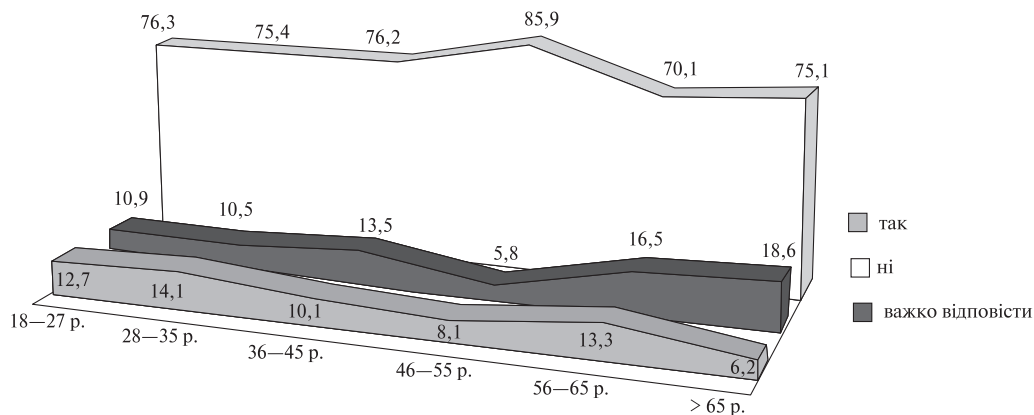

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання «Чи вважаєте Ви себе носієм таких стереотипів?» за ознакою віку (%)

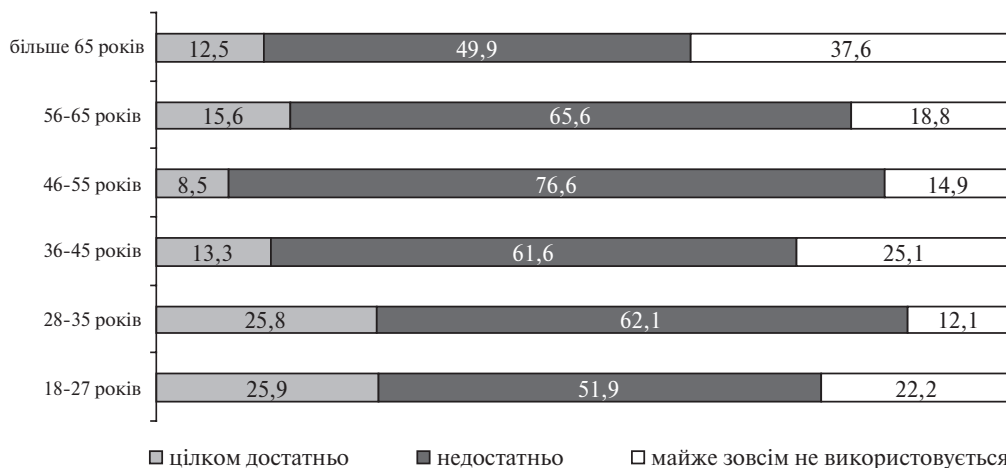

Рис. 3. Розподіл відповідей на запитання «Чи достатньо ефективно, на Вашу думку, використовується потенціал жінок у структурах влади?» за ознакою віку (%)

По-четверте, контрольне запитання «Чи важливо для Вас, якої статі кандидат у депутати?» (рис.4) підтвердило вже намічену тенденцію, коли саме серед молоді найвищі відсотки тих респондентів, хто демонструє «наповненість» гендерними стереотипами: зокрема, найбільший відсоток респондентів, хто вважає, що «ця робота лише для чоловіків», саме в наймолодших групах – 18–27 років (12,7%) та 28–35 років (12,1%). Крім того, саме в наймолодшій групі 18–27 років найнижчий відсоток тих, хто дав відповідь «необхідно більше жінок» – 21,8%.

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання «Чи важливо для Вас, якої статі кандидат у депутати?» за ознакою віку (%)

Таким чином, результати даного дослідження фактично спростовують твердження про те, що люди старшого віку більш негативно налаштовані щодо жіночого політичного лідерства, ніж представники молодшого покоління, навпаки, саме молодь продемонструвала вищий рівень забарвленості гендерними стереотипами. Тобто, такий чинник, як вік спрацьовує щодо ставлення до гендерної рівності, але спрацьовує «на-впаки», всупереч сталому постулату. Можна сказати, що молодь не бачить проблему, чи не вважає гендерну диспропорцію у владі проблемою, а люди старшого покоління і бачать цю проблему, і, найголовніше, вказують на необхідність її вирішення.

Важливо зауважити, що існує різниця між оцінкою реального стану проблеми та сприйняттям ідеї щодо вирішення цієї проблеми. Саме серед представників старшого покоління реальний стан залучення жінок до владних структур оцінюється вкрай негативно, а ідея необхідності збільшення участі жінок в державному управлінні активно підтримується. Дві наймолодші вікові групи, навпаки, меншою мірою фіксують дану проблему, а також не вбачають необхідності у подоланні такої ситуації.

Постає питання – якщо старше покоління в цілому позитивно ставиться до активізації ролі жінок у громадсько-політичному житті, то чому серед молоді спостерігається тенденція сплеску негативного сприйняття жінки в політиці? Ми вже говорили про соціально-культурну матрицю, що визначає характер гендерних стереотипів, поведінкових репертуарів, очікувань. Якщо розглянути ті умови, в яких формувались гендерні настанови старшого покоління, то слід зазначити, що в Радянському Союзі проводилась політика гендерної рівності – так, багато в чому вона мала показовий характер, але в деяких аспектах було зроблено прогресивні кроки. Зокрема, ці кроки були спричинені різкою диспропорцією у кількості чоловіків та жінок в повоєнний період, в результаті чого жінок стали активніше залучати до сфери освіти та виробництва. І хоча жінок фактично не було на вищих управлінських посадах, здійснивши прорив в освітній та професійній галузях, жінки суттєво розширили свої можливості реалізуватися в громадсько-політичному житті.

Звісно, не без протиріч – була певна «скляна стеля», вище якої жінки не просувались, жорстко регламентований ідеологічний зміст громадсько-політичної діяльності

не давав змоги рельєфніше презентувати проблеми жіноцтва, знесилоюче подвійне навантаження на роботі і вдома, але, з точки зору формування соціально-культурної матриці – пропагувався образ жінки як рівноправного партнера, активного учасника процесу розбудови держави та народного господарства – саме під впливом цих умов формувалось сприйняття ролі жінки у представників старшого покоління, яке виявляється досить лояльним щодо активної участі жінок у громадсько-політичному житті суспільства.

За останні двадцять років на сучасному етапі становлення гендерної рівності (навіть показового характеру) на фоні соціально-економічних потрясінь взагалі не розглядається як важливий напрям державної політики. Сучасна українська жінка, з одного боку, має можливості для самореалізації, а з другого – формуються досить специфічні альтернативні моделі поведінки жінки: по-перше, домогосподарка, яка за своїм рольовим наповненням дедалі більше відходить від берегині домашнього вогнища до споживацького способу існування за рахунок чоловіка; по-друге, утриманка, сексуальний об'єкт у пошуках спонсора, в догоду чому відбувається навіть переформатування зовнішності жінки засобами пластичної хірургії. Саме цей останній образ є панівним наразі в рекламі, популярних глянцевиx виданнях, затребуваних телепрограмах про світське життя. Однак він викликає деформоване, зневажливе ставлення до жінки.

Ймовірно, саме ці поведінкові моделі сформували у частини молоді відторгнення навіть ідеї про активізацію ролі жінок у політичному житті суспільства. Самодостатня, успішна, реалізована жінка наче відступила на другий план, вона загубилась у потоці викривлених образів.

Висновки. Результати даного дослідження дають можливість зробити такі висновки:

- по-перше, заперечити існуючий в суспільстві постулат щодо гендерної зашореності старшого покоління;
- по-друге, в розрізі вікового розподілу молодше покоління продемонструвало більший ступінь неприйняття жіночого політичного лідерства, ніж представники старших поколінь;
- по-третє, наявною є негативна динаміка гендерних стереотипів щодо сприйняття жінки як активного учасника громадсько-політичної діяльності.

Негативна динаміка гендерних стереотипів – це віддзеркалення наявної суспільної практики. Оскільки державна політика щодо забезпечення гендерної рівності наразі має декларативний характер, відповідно, вкрай неефективна, функцію генерування та тиражування гендерних стереотипів виконують мас-медіа і головне – їм нічого не протистоїть. Мас-медіа продукують примітивні патріархальні моделі виживання жінки в складних соціально-економічних умовах, і в суспільстві подвійних стандартів, охопленому бідністю, позбавленому перспектив для самореалізації особистості, жінки самі стають носіями пасивних моделей поведінки щодо громадсько-політичної діяльності.

Тому необхідними є розробка та реалізація відповідних заходів, спрямованих на становлення в українському суспільстві паритетності статей. Рух у напрямі рівних можливостей передбачає, насамперед, трансформацію суспільної свідомості, якій можуть сприяти:

- поширення ідей паритетної демократії;
- профілактика насильства проти жінок в суспільній та приватній сферах, розвиток толерантності у суспільстві;

- зосередження уваги на тих особливостях статусу жінки, які суперечать демократичним цінностям;
- розвиток гендерної культури, де маскулінні та фемінні цінності подаються як взаємодоповнюючі, врівноважені, а не відбувається піднесення одних та пониження інших;
- гендерна просвіта населення.

Однак ми знову стикаємось з питанням — як реалізувати ці заходи, і хто має їх ініціювати: держава, суб'єкти жіночого політичного руху, міжнародні організації? Як впливати на існуючу суспільну практику, адже, з одного боку, держава ігнорує питання становлення гендерної рівності, а з другого — жінки самі ще не усвідомили потреби в забезпеченні гендерної рівності.

Зрозуміло, що трансформація суспільної свідомості та зміна суспільної практики — взаємопов'язані процеси. Часто саме зміни в суспільній практиці вимушено тягнуть за собою зміни в настановах, нормах, цінностях, стереотипах. Разом з тим трансформація стереотипних уявлень неминуче впливатиме на соціальну реальність, видозмінюючи її. У даному випадку, на думку автора, первинні все ж зміни суспільної практики, які мають бути викликані впливом ряду зовнішніх факторів. Доцільно запровадити мінімальні стандарти паритетності через квоти. Так, це питання дуже дискусійне, автор приймає аргументи тих, хто вважає, що механічне збільшення кількості жінок у владних структурах не призведе до якісних змін. Однак в тих умовах, які описані вище, найбільш ефективним вбачається починати з «поведінкової презентації». На початковому етапі присутність жінок у владних структурах буде містити більшою мірою імітацію гендерного паритету, але вона впливатиме на суспільну практику і, тим самим, може «підштовхнути» зміну стереотипних уявлень про місце жінки в політиці, які, в свою чергу, здатні детермінувати нові поведінкові моделі. Саме шляхом квотування, від «кількісного» до «якісного», відбувалось становлення гендерного паритету в розвинутих демократіях. Було доведено, що політика в інтересах жінок можлива лише за умов, коли жінки самі беруть участь у формуванні та здійсненні такої політики.

Що ж до гендерної освіти, то вона потенційно здатна зробити вагомий внесок у становлення паритетності статей, але самостійно вона завжди буде «програвати» наявній суспільній практиці. Більше того, домінуючі в суспільстві гендерні моделі поведінки спроможні повністю нівелювати здобуті в процесі гендерної освіти настанови, тому вона має, все ж таки, допоміжний характер.

Продуктування мас-медіа негативних гендерних стереотипів є також відображенням сучасної суспільної практики — по-перше, жіночий політичний рух фактично не заявляє про себе, отже, відсутні інформаційні приводи, по-друге — що стосується участі жінок у громадсько-політичному житті, то на передній план виходить інформація про просування до влади коханок або родичок того чи іншого чиновника, можновладця, що лише додає негативного наповнення до ідеї паритетності статей у політичній сфері. В принципі, можна стверджувати, що за результатами даного дослідження саме молодь виявилась найчутливішою до нового формату суспільної практики.

В суспільстві, яке перебуває у стані стагнації, будь-які науково-теоретичні напрацювання, в тому числі з гендерної проблематики, можуть лише констатувати динаміку та опрацювати нескінченну низку рекомендацій, однак вони залишаються незатребуваними в якості практичного підґрунтя для державної політики в тій чи іншій галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жінка у Верховній Раді (Інфографіка). — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://bigg-ggidea.com/practices/889/>
2. Глобальний рейтинг гендерної рівності: українкам до рівноправ'я ще далеко. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.dw.de/a-16327943>
3. Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф.(Київ, 5–7 грудня 2002 р.) / упоряд.: А.В.Толстокурова. — К. : Укр. ін-т соціальних досліджень, 2002. — 222 с.
4. *Паніна Н.В.* Українське суспільство 1992–2006: соціологічний моніторинг.— К.: ІС НАНУ, 2006. — 94 с.
5. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві: Монографія/ Програма розвитку ООН в Україні, Програма рівних можливостей ПРООН, Ін-т соціології НАНУ, Центр соціальних експертиз — К.: ТОВ Компанія ВАІТЕ, 2007. — 145 с.
6. Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу / Український жіночий фонд. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/odhr/85975>

Стаття надійшла до редакції журналу 27.05.2013

Е.А. Давидюк

ВОЗРАСТ КАК ФАКТОР ОТНОШЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ К ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УКРАИНЕ

В статье представлено результаты эмпирического исследования относительно определения места женщины в отечественной политике, в частности, в разрезе возрастной структуры респондентов. Поскольку демократический вектор развития общества требует паритетного участия представителей обоих полов в общественно-политической жизни, а степень вовлеченности украинских женщин в политическую сферу является настолько низкой, что фактически исключает защиту интересов данной социальной группы, соответственно, актуализируются задачи научного осмысления социально-культурной матрицы, регулирующей те ценности, нормы, стереотипы, которые срабатывают против активизации участия женщин в политической сфере.

Социальная наполненность гендерных стереотипов требует анализа целого спектра признаков, среди которых возраст занимает важное место, поскольку позволяет проследить гендерные стереотипы в динамике — исследования гендерных стереотипов среди представителей старшего поколения позволяют выявить те позиции, от которых отталкивается современный социум, определение гендерных стереотипов, присущих младшим поколениям, ориентирует в том, куда мы движемся, как завтра будет формироваться социально-культурная матрица. Поэтому сравнительное исследование отношения различных возрастных групп к общественно-политической активности женщин позволяет выявить степень продвижения современного украинского общества к принятию и признанию демократических ценностей паритетности полов в сфере политики и властных отношений.

Анализ влияния такого признака, как возраст на отношение к женскому политическому лидерству выявил, что постулат, согласно которому люди старшего возраста более негативно настроены относительно женского политического лидерства, чем представители младшего поколения, опровергается в ходе опроса. Показано, что, наоборот, именно молодежь продемонстрировала более высокий уровень зашоренности гендерными стереотипами. В результате зафиксировано негативную динамику гендерных стереотипов относительно женского политического лидерства.

Проанализировано причины данной тенденции в контексте формирования новейших негативных образов и социальных ролей женщин в массовом сознании. В частности, отмечается, что отрицательная динамика гендерных стереотипов — это отражение существующей общественной практики. Поскольку государственная политика по обеспечению гендерного равенства пока носит декларативный характер, соответственно, крайне неэффективна, функцию генерирования и тиражирования гендерных стереотипов выполняют масс-медиа, которые производят примитивные

патриархальные модели выживания женщины в сложных социально-экономических условиях и в обществе двойных стандартов, охваченном бедностью, лишенном перспектив для самореализации личности, женщины сами становятся носителями пассивных моделей поведения по общественно-политической деятельности.

В контексте разработки и реализации соответствующих мер, направленных на становление в украинском обществе паритетности полов, отмечается, что движение в направлении равных возможностей предусматривает, прежде всего, трансформацию общественного сознания и изменение общественной практики. Обосновывается, что именно изменения в общественной практике вынужденно влекут за собой изменения в установках, нормах, ценностях, стереотипах. С другой стороны, трансформация стереотипных представлений неизбежно будет влиять на социальную реальность, видоизменяя ее.

Ключевые слова: *гендер, гендерное равенство, динамика гендерных стереотипов, женское политическое лидерство, возрастная структура.*

О.О. Давидюк

AGE AS A FACTOR OF POPULATION ATTITUDES TOWARDS CIVIC AND POLITICAL PARTICIPATION OF WOMEN IN UKRAINE

The article presents the results of an empirical study on the definition of the place of women in domestic politics, in particular, in the context of the age structure of the respondents. Since the democratic vector of society requires equal participation of both sexes in public and political life, and the degree of involvement of Ukrainian women in the political sphere is so low that virtually eliminates the protection of the interests of a particular social group – respectively, the updated scientific understanding of the problems of socio-cultural matrix, regulating the values, norms, stereotypes, which work against the participation of women in the political sphere. Social fullness of gender stereotypes requires analysis of a range of symptoms, including age plays an important role, as it allows to trace the dynamics of gender stereotypes – the study of gender stereotypes among the older generation can identify the position from which pushes the modern society, the definition of gender stereotypes inherent in the younger generation orients about where we are heading, as tomorrow will be shaped socio-cultural matrix. Therefore, a comparative study of the relationship of different age groups to the political activity of women reveals the degree of advancement of modern Ukrainian society to accept and recognize the democratic values of the parity of the sexes in politics and power relations.

Analysis of the impact of such a feature, such as age, attitudes towards women's political leadership, has revealed that the postulate according to which older people more negatively disposed relative to women's political leadership than members of the younger generation, is belied by the survey, it was shown that, on the contrary, it is youth demonstrated a higher level of parochialism gender stereotypes. As a result, recorded a negative trend of gender stereotypes about women's political leadership.

Analyzed the causes of this trend in the context of the formation of new negative images and social roles of women in the public mind. In particular, it is noted that the negative dynamics of gender stereotypes – a reflection of the existing social practices. Since the government policy on gender equality remains a declaratory nature, accordingly, it is not effective, generating function and reproduction of gender stereotypes operate the media, which produce primitive patriarchal model of survival of women in difficult social and economic conditions, and the double standards in society, poverty-ridden devoid of prospects for personal fulfillment, women are becoming the carriers of passive behavior on political activities.

In the context of the development and implementation of measures aimed at the formation of the Ukrainian society, gender parity, it is noted that the movement towards equal opportunity involves, first of all, the transformation of social consciousness and changing social practices. It is proved that it is the changes in the social practice of forced involve changes in attitudes, norms, values, stereotypes, on the other hand, the transformation of stereotypes will inevitably affect the social reality, modifying it.

Key words: *gender, gender equality, dynamics of gender stereotypes, women's political leadership, the age structure.*